

8. Część wyszczególniająca ograniczenia i obowiązki wynikające z realizacji POP.

8.1. Zakres kompetencji organu opracowującego i przyjmującego POP.

Opracowanie Programu Ochrony Powietrza.

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 91.1 ustawy z dnia 27.04.2001r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) organem właściwym w sprawie określenia programu ochrony powietrza jest wojewoda.

Wojewoda wykonuje administrację rządową na obszarze województwa, działając na podstawie uprawnień nadanych przez:

- ◆ ustawę z dnia 5.06.1998r. o administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2001r. Nr 80, poz. 872 z późn. zm.);
- ◆ ustawę z dnia 24.07.1998r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. z 1998r. Nr 106, poz. 668 z późn. zm.);
- ◆ ustawę z dnia 13.10.1998r.–Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 z późn. zm.);
- ◆ ustawę z dnia 18.12.1998r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 1999r. Nr 49, poz. 483 z późn. zm.);
- ◆ ustawę z dnia 16.09.1982r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2001r. Nr 86, poz. 953 z późn. zm.);
- ◆ Statut Urzędu Wojewódzkiego;
- ◆ Regulamin Urzędu Wojewódzkiego.

Urząd Wojewódzki (w tym również Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie) zapewnia wykonanie przez Wojewodę zadań wynikających ze sprawowania przez niego następujących funkcji:

1. przedstawiciela Rady Ministrów w województwie,
2. zwierzchnika zespolonej administracji rządowej,
3. organu nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego,
4. organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów o postępowaniu administracyjnym, jeżeli ustawy szczególne tak stanowią,
5. reprezentowania Skarbu Państwa, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

W zakresie pełnienia w/w funkcji Wojewoda powołany jest do wykonywania następujących czynności, m.in.:

- ◆ kierowania i koordynowania działalnością wszystkich działających na obszarze województwa jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeń środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków;

- ◆ przedstawiania Radzie Ministrów, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej, projektów dokumentów rządowych w sprawach dotyczących województwa;
- ◆ stanowienia aktów prawa miejscowego na obszarze województwa w drodze rozporządzeń oraz regulowania określonych stanów prawnych poprzez wydawanie zarządzeń;
- ◆ sprawowania nadzoru nad działalnością organów gmin, powiatów i samorządu województwa w zakresie i na zasadach określonych ustawami.

Wojewoda realizuje swoje zadania przy pomocy I i II Wicewojewody oraz kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, Dyrektora Generalnego Urzędu oraz dyrektorów wydziałów.

Na terenie Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie utworzono następujące wydziały:

- Gabinet Wojewody,
- Wydział Prawny i Nadzoru,
- Wydział Finansów i Budżetu,
- Wydział Rozwoju Regionalnego,
- Wydział Polityki Społecznej,
- Wydział Środowiska i Rolnictwa,
- Wydział Spraw Obywatelskich i Migracji,
- Wydział Zarządzania Kryzysowego,
- Biuro Zarządzania Funduszami Europejskimi,
- Biuro Dyrektora Generalnego,
- Biuro do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych.

Zgodnie z zapisem Regulaminu Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie do kompetencji Wydziału Środowiska i Rolnictwa należy (w dziedzinie ochrony powietrza), m.in.:

- ➔ prowadzenie spraw związanych z udzielaniem, wygaszaniem, cofaniem i ograniczaniem pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzanie raportu jest obligatoryjne;
- ➔ prowadzenie spraw związanych z procesem negocjacyjnym programów dostosowawczych, wydawaniem pozwoleń zintegrowanych oraz ich okresową analizą;
- ➔ inicjowanie zmian i opiniowanie aktów prawnych dotyczących środowiska;
- ➔ przygotowywanie wniosków do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opiniowanie planów w zakresie ochrony środowiska i zasobów naturalnych;
- ➔ tworzenie i aktualizowanie elektronicznych baz danych dostępnych za pośrednictwem publicznych sieci telekomunikacyjnych w zakresie
 - ✓ klasyfikacji stref ze względu na zanieczyszczenia powietrza,
 - ✓ obszarów, na których Wojewoda określił działania ograniczające ryzyko przekroczeń wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza,
- ➔ prowadzenie spraw związanych z uzgadnianiem projektów budowlanych lub wydaniem decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla przedsięwzięć

mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzanie raportu jest obligatoryjne;

- prowadzenie spraw związanych z klasyfikowaniem, ze względu na stan zanieczyszczenia powietrza, stref na terenie województwa oraz dokonywanie ocen poziomu substancji w powietrzu w tych strefach;
- prowadzenie spraw związanych z przygotowywaniem projektów rozporządzeń Wojewody dotyczących programów ochrony powietrza dla stref z przekroczonymi dopuszczalnymi poziomami substancji w powietrzu;
- przygotowywanie projektów rozporządzeń Wojewody w przypadkach wystąpienia ryzyka przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu w wydzielonych strefach;
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji zobowiązujących do dokonywania pomiarów poziomu substancji w powietrzu, przez podmioty prowadzące działalność zaliczaną do mogących pogorszyć stan środowiska, w przypadku wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu;
- prowadzenie spraw związanych z nakładaniem obowiązków dokonywania pomiarów wielkości emisji w przypadkach stwierdzenia przekroczeń standardów emisyjnych dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzanie raportu jest obligatoryjne;
- współpraca z Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w zakresie monitoringu i kontroli przestrzegania prawa i warunków wydanych decyzji;
- prowadzenie spraw związanych z opiniowaniem wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zakres, forma i sposób opracowania przez Wojewodę Programu Ochrony Powietrza określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 5.07.2002r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz.U. z 2002r. Nr 115, poz. 1003). Rozporządzenie w sposób szczegółowy opisuje wymaganą zawartość POP oraz wskazuje na zagadnienia ważne ze względu na konieczność osiągnięcia standardów jakości powietrza.

Wdrożenie Programu Ochrony Powietrza.

Proces wdrażania POP jest działaniem długofalowym, którego początkiem jest prawne usankcjonowanie Programu poprzez nadanie mu przez Wojewodę statusu aktu prawa miejscowego.

Wojewoda, po zasięgnięciu opinii starostów właściwych ze względu na obszar objęty programem (w przypadku Strefy Miasta Przemyśl – jest to Prezydent Miasta na prawach powiatu), wydaje stosowne rozporządzenie, określające program ochrony powietrza dla danej strefy.

Rozporządzenie ma charakter informacyjno-zobowiązaniowy w stosunku do podległych wojewodzie organów administracji rządowej, jednostek terytorialnych oraz podmiotów gospodarczych, w zakresie realizacji zadań proekologicznych wynikających z Programu.

W rozporządzeniu zostaje określone:

- ◆ przyczyna formalno-prawna wykonania POP;
- ◆ wielkość i częstotliwość przekroczeń standardów jakości powietrza;
- ◆ podstawowe kierunki działań (wraz z uzasadnieniem) zmierzających do przywrócenia poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu;
- ◆ zakres działań naprawczych niezbędnych do przywrócenia poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu, wraz z harmonogramem ich realizacji, kosztami i źródłami finansowania poszczególnych zadań;
- ◆ końcowy termin realizacji Programu.

Wydane przez Wojewodę w/w rozporządzenie podlega ogłoszeniu w dzienniku urzędowym. Następnie Wojewoda przekazuje Ministrowi Środowiska część opisową Programu w formie pisemnej i elektronicznej. Zakres i sposób przekazania tych informacji określa rozporządzenie MŚ z dnia 26.11.2002r. (DZ.U. z 2002r. Nr 204, poz. 1727).

Następnie Wojewoda przekazuje postanowienia Programu Ochrony Powietrza organom samorządu terytorialnego właściwym dla obszaru objętego Programem, czyli Prezydentowi Miasta Przemyśl.

Kolejnym etapem wdrażania POP jest uwzględnienie wyszczególnionych w Programie wymagań co do sposobu i zakresu korzystania ze środowiska poprzez wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza oraz uwzględnienie ograniczeń techniczno-lokalizacyjnych w wydawanych przez Wojewodę decyzjach i prowadzonych sprawach administracyjnych (pozwolenia zintegrowane, pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, uzgodnienia decyzji o WZiZT oraz pozwoleń na budowę, prowadzenie procedury OOS).

Istotnym elementem umożliwiającym realizację Programu jest przeniesienie jego podstawowych założeń i kierunków do wszystkich dokumentów strategicznych województwa. Odzwierciedlenie w w/w dokumentach problemu zanieczyszczenia powietrza oraz sposobów i metod jego ochrony przyjętych w Programie, pozwoli na sprawne i efektywne współdziałanie odpowiedzialnych za jego realizację jednostek organizacyjnych oraz planowe i zachowawcze (dla standardów jakości powietrza) projektowanie przyszłych inwestycji.

Przedstawione w Programie założenia ukierunkowane na osiągnięcie pozytywnego efektu ekologicznego w zakresie dotrzymania poziomu dopuszczalnego pyłu PM 10 w powietrzu, mogą zostać wsparte przez Wojewodę przy użyciu systemu prawnodecyzyjnego w następującym zakresie:

- ➔ wydanie przez Wojewodę decyzji nakładających obowiązek wykonywania pomiarów emisji pyłu PM 10 do powietrza w stosunku do Zakładów, gdzie eksploatowana jest instalacja, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, obligatoryjnie wymagające sporządzenia raportu;
- ➔ wydanie przez Wojewodę rozporządzenia, określającego dla terenu województwa bądź jego części rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania, a także sposób realizacji i kontroli tego obowiązku.

Wdrożenie i realizacja zadań przez jednostki organizacyjne objęte Programem uwarunkowane są przede wszystkim dyspozycyjnością finansową tych podmiotów. Dlatego wszelkie działania ze strony Wojewody, wspierające starania w/w jednostek w zakresie pozyskania środków finansowych, otworzą drogę do planowego i skutecznego wypełnienia obowiązków wynikających z Programu.

Monitorowanie realizacji Programu Ochrony Powietrza.

Proces monitorowania przebiegu realizacji wdrażania POP opierać się będzie w głównej mierze na kontroli wykonania określonych w harmonogramie zadań naprawczych. Przypisanie konkretnego działania do danej jednostki organizacyjnej i zamknięcie jego wykonania w konkretne ramy czasowe, umożliwi weryfikację i ocenę stopnia wdrożenia Programu.

W kompetencji Wojewody leży również możliwość wyznaczenia do kontroli realizacji poszczególnych zadań naprawczych Programu – Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, który w toku prowadzonej przez siebie działalności nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie środowiska, będzie również egzekwował wykonanie przez dany podmiot działań naprawczych, według zakresu i terminów określonych w Programie.

Jednocześnie na w/w podmiot może zostać nałożony obowiązek przedkładania sprawozdania porealizacyjnego z wykonania zadania (lub poszczególnych jego etapów), wynikających z Programu.

Zakres tego sprawozdania może obejmować:

- ◆ opis zadania, którego realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia skutków przewidzianych w Programie,
- ◆ planowany termin ostatecznej realizacji zadania,
- ◆ stopień (etap) realizacji zadania (na dzień wykonania sprawozdania),
- ◆ procent zaangażowania środków finansowych,
- ◆ zagrożenia w realizacji działań naprawczych,
- ◆ ewentualna propozycja działań korygujących.

Główne zadania związane z monitoringiem, kontrolą i egzekwowaniem przepisów, mających wpływ na realizację Programu Ochrony Powietrza, to:

- monitoring i kontrola instalacji, wymagających posiadania pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska lub pozwolenia zintegrowanego,
- monitoring i kontrola instalacji nie wymagających w/w pozwoleń, a wprowadzających zanieczyszczenia do powietrza,
- pełna inwentaryzacja źródeł niskiej emisji,
- identyfikacja nielegalnych instalacji lub działań,
- egzekwowanie przepisów w związku z niedotrzymaniem warunków posiadania pozwolenia lub złamaniem wymogów czy obowiązujących norm;
- wdrożenie systemu sprawozdawczości na terenie organów, jednostek, podmiotów, odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych zadań naprawczych, wynikających z Programu.

Skuteczny system monitoringu, kontroli i egzekwowania przepisów powinien:

- ◆ jasno określać uprawnienia do przeprowadzenia kontroli i egzekwowania przepisów,
- ◆ wprowadzać odpowiednio surowe sankcje skłaniające do przestrzegania przepisów,
- ◆ dysponować wystarczającym, odpowiednio wykwalifikowanym i umotywowanym personelem,
- ◆ posiadać odpowiedni sprzęt,
- ◆ posiadać sprecyzowane i odpowiednio udokumentowane systemy i procedury operacyjne,
- ◆ posiadać kompleksowe systemy przechowywania, zapisywania i uzyskiwania danych i informacji.

8.2. Zakres kompetencji organu samorządu terytorialnego właściwego dla obszaru objętego POP.

Organem samorządu terytorialnego dla obszaru-strefy objętej niniejszym Programem Ochrony Powietrza jest Prezydent Miasta Przemyśla, pełniący również zadania starosty z tytułu posiadania przez Przemyśl statusu miasta na prawach powiatu.

Zgodnie z ustawami: o samorządzie gminnym (Dz.U. z 1990r. Nr 16, poz. 95 z późn. zm.) oraz o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998r. Nr 91, poz. 578 z późn. zm.) Urząd zobowiązany został do pełnienia zadań publicznych w zakresie m.in. ochrony środowiska i przyrody oraz zapobiegania nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska.

Dla skutecznego i sprawnego wypełniania wyżej wymienionych oraz pozostałych obowiązków statutowych w Urzędzie Miejskim w Przemyślu utworzone zostały: wydziały, kancelarie, biura oraz samodzielne stanowiska pracy.

Strukturą organizacyjną Urzędu, podejmującą zagadnienia ochrony środowiska jest Oddział Ochrony Środowiska i Rolnictwa działający w ramach Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.

Do regulaminowych zadań tego Oddziału należy, m.in.:

- koordynowanie spraw bieżącego funkcjonowania infrastruktury technicznej miasta oraz działań w zakresie gospodarki energetycznej, ciepłej i gazowniczej,
- prowadzenie Gminnego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z wyłączeniem obsługi finansowej i sprawozdawczości z tego wynikającej,
- prowadzenie spraw, w tym wydawanie zaświadczeń, decyzji i zezwoleń należących do kompetencji prezydenta, wynikających z ustaw: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o ochronie przyrody, o ochronie zwierząt, o odpadach, o rybactwie śródlądowym, o lasach i przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia, prawo łowieckie, o ochronie gruntów rolnych i leśnych, prawo geologiczne i górnicze;
- współdziałanie z inspekcjami: sanitarną, ochrony środowiska i weterynaryjną,
- promocja wiedzy ekologicznej.

Realizacja wymagań zawartych w POP, w tym podjęcie skutecznych działań na rzecz ochrony powietrza dla Strefy Miasto Przemyśl, wymagają zaangażowania i współpracy pomiędzy poszczególnymi Wydziałami Urzędu Miasta. Wdrożenie POP jest procesem o wysokim stopniu złożoności, który swoim zasięgiem dotyka różnorodnych dziedzin rozwoju i funkcjonowania Miasta. W tej sytuacji szczególne znaczenie ma koordynacja działań i sprawna wymiana informacji między takimi Wydziałami jak: Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej oraz Inwestycji i Strategii Rozwoju, których praca skupia się wokół podstawowych zadań społeczno-gospodarczych Miasta.

Współpraca, o której mowa wyżej, wynika z zakresu działań statutowych powierzonych do realizacji wymienionym Wydziałom:

- ◆ zadania Wydziału Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej obejmują, m.in.:
 - ✓ inicjowanie zmian w studiach i strategiach oraz planach wyższego rzędu,
 - ✓ inicjowanie działań i współpraca z sąsiednimi starostami i gminami w zakresie planowania przestrzennego,
 - ✓ prowadzenie analiz zmian w gospodarowaniu przestrzennym miasta,
 - ✓ prowadzenie toku formalno-prawnego w zakresie opracowywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta,

- ✓ wydawanie decyzji o WZiZT, pozwoleń na budowę oraz pozwoleń na zmianę sposobu użytkowania obiektu,
- ✓ prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku;
- ◆ zadania Wydziału Inwestycji i Strategii Rozwoju obejmują, m.in.:
 - ✓ opracowywanie rocznych planów inwestycyjnych i remontowych oraz WPI dla Miasta Przemysła,
 - ✓ opracowywanie rocznych i wieloletnich planów lokalnych inicjatyw inwestycyjnych,
 - ✓ realizowanie zadań inwestycyjnych i remontowo-modernizacyjnych,
 - ✓ gromadzenie i analiza informacji dotyczących stanu miasta zgodnie z zakresem przyjętym w „Raporcie o stanie miasta Przemysła”,
 - ✓ analiza realizacji i aktualizacja przyjętych strategicznych celów rozwoju miasta,
 - ✓ koordynacja realizacji przyjętej „Strategii Rozwoju Miasta Przemysła”,
 - ✓ udzielanie informacji o możliwych źródłach finansowania i sposobach wypełniania wniosków składanych w celu uzyskania wsparcia ze środków UE i ze środków budżetowych.

Przyjęcie przez Wojewodę Programu Ochrony Powietrza dla Strefy Miasto Przemysł, a następnie przekazanie jego postanowień Prezydentowi Miasta, obliguje organ samorządu terytorialnego do współpracy w jego realizacji, w ramach posiadanych przez Urząd Miejski kompetencji. Wdrożenia POP na terenie Przemysła wiązać się będzie z koniecznością uwzględnienia jego podstawowych założeń w dokumentach strategicznych miasta. Przeniesienie nałożonych przez POP wymagań w zakresie ochrony powietrza do w/w opracowań będzie ważnym bodźcem na drodze ich realizacji oraz elementem w istotny sposób ułatwiającym pozyskanie na ten cel zewnętrznych środków finansowych.

Zakres zadań (w ramach posiadanych kompetencji i obowiązków) Starosty oraz Prezydenta miasta na prawach powiatu, uczestniczącego we wdrażaniu, realizacji i monitoringu Programu Ochrony Powietrza, będzie obejmował m. in.:

- umożliwienie rozpowszechnienia informacji o podstawowych wymaganiach i założeniach POP wśród jednostek i podmiotów objętych tym Programem, w ramach udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie;
- edukację ekologiczną nastawioną na kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w zakresie m.in.: oszczędności energii cieplnej i elektrycznej, używania węgla wysokiej jakości bądź zastąpienie go biopaliwem, wskazanie na negatywne skutki zdrowotne narażenia na oddziaływanie pyłu PM 10,
- uwzględnienie w studiach uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego działań ukierunkowanych na ograniczenie emisji pyłu PM 10, w szczególności poprzez:
 - ✓ stopniową likwidację silnie zdewastowanej i zniszczonej zabudowy mieszkaniowej nie posiadającej wartości kulturowej oraz wprowadzenie na jej miejsce obiektów posiadających rozwiązania niskoemisyjne w zakresie systemów grzewczych;
 - ✓ w przypadku obszarów tzw. problemowych – zabytkowa zabudowa wielorodzinna w centralnej części miasta (kamienice) – wdrażanie działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem termomodernizacji, podłączanie do sieci ciepłowniczych, zmiany systemów ogrzewania na niskoemisyjne,

- propagowanie i wprowadzanie mechanizmów stymulujących stosowanie niskopopiołowych i niskoemisyjnych paliw w gospodarstwach domowych, gospodarce komunalnej i w małych instalacjach spalania,
- współpracę z wyznaczonym przez Wojewodę organem kontrolującym przebieg realizacji POP na terenie strefy Miasto Przemysł oraz poprawę skuteczności egzekwowania działań ograniczających emisję pyłu PM 10,
- wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz ograniczenia emisji pyłu PM 10, także w zakresie pozyskania na ten cel środków finansowych,
- wdrożenie zintegrowanego zarządzania jakością powietrza w strefie, obejmującego:
 - ✓ kontynuację monitoringu jakości powietrza, prowadzonego na stacji przy Placu Dominikańskim,
 - ✓ modernizacja stacji pomiarowych przy ul. Mariackiej i ul. Glazera w zakresie ich dostosowania do wymogów rozporządzenia Ministra Środowiska z 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu,
 - ✓ rozbudowa systemu inwentaryzacji emisji i wdrożenie modelu jakości powietrza,
- uwzględnianie ograniczeń (wynikających z POP) korzystania ze środowiska w zakresie wprowadzania do powietrza pyłu PM 10 oraz nakładanie właściwych obowiązków w celu dotrzymania standardów emisyjnych na podmioty zainteresowane tego rodzaju korzystaniem – w wydawanych przez Urząd decyzjach formalno-prawnych, m.in.:
 - ✓ pozwolenia na budowę, zmianę sposobu użytkowania obiektów lub jego części,
 - ✓ pozwolenia na użytkowanie obiektów,
 - ✓ pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza,
 - ✓ decyzje dla instalacji nie wymagających pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do powietrza,
 - ✓ decyzje dotyczące zobowiązania do wykonywania pomiarów emisji do powietrza,
 - ✓ decyzje wydane w drodze postępowań kompensacyjnych w zakresie emisji pyłu PM 10, dla inwestycji realizowanych na obszarze strefy,
- realizację pozostałych zobowiązań nałożonych rozporządzeniem Wojewody w sprawie określenia Programu Ochrony Powietrza dla Strefy Miasto Przemysł.

8.3. Zakres obowiązków podmiotów korzystających ze środowiska.

Podmiotem korzystającym ze środowiska w rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, jest:

- przedsiębiorca (podlegający ustawie Prawo działalności gospodarczej) oraz osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie i osoby wykonujące zawód medyczny;
- jednostki organizacyjne nie będące przedsiębiorcą (w rozumieniu ustawy Prawo działalności gospodarczej);
- osoby fizyczne nie będące podmiotem, a korzystające ze środowiska w zakresie wymagającym stosownego pozwolenia.

Jednym z rodzajów korzystania ze środowiska jest wprowadzanie do powietrza gazów lub pyłów w wyniku prowadzonej przez w/w podmioty działalności gospodarczej.

Wykonana na potrzeby Programu Ochrony Powietrza dla Strefy Miasto Przemysł analiza źródeł i wielkości emisji pyłu PM 10 oraz modelu jego rozprzestrzeniania się w powietrzu, uwzględnia również wpływ znaczących podmiotów gospodarczych na stan zanieczyszczenia atmosfery tą substancją.

Wyniki obliczeń oraz jakościowo-ilościowa inwentaryzacja emisji pyłu PM 10, wskazują niską emisję (pochodzącą z indywidualnych kotłowni węglowych) jako podstawową przyczynę przekroczeń standardów jakości powietrza na terenie Przemysła. Dlatego podstawowy zakres działań naprawczych dla przywrócenia wymaganej równowagi ekologicznej atmosfery, ukierunkowany został na wyeliminowanie bądź ograniczenie do minimum wysokoemisyjnych technik spalania paliw, stosowanych do tej pory w znacznej części zasobów mieszkaniowych Przemysła.

Natomiast udział podmiotów gospodarczych w działaniach proekologicznych na rzecz ochrony powietrza w Przemysłu skupiać się będzie przede wszystkim na spełnianiu wymagań i obowiązków, wynikających z wdrożonego w Polsce prawnego systemu ochrony środowiska.

Uwarunkowania prawno-ekologiczne prawidłowej eksploatacji przez dany podmiot instalacji, która korzysta ze środowiska w zakresie wprowadzania do niego zanieczyszczeń, określone zostały w ustawie Prawo ochrony środowiska, nakładającej na użytkownika bądź prowadzącego tą instalację następujące obowiązki, m.in.:

- ◆ obowiązek stosowania paliw, surowców i materiałów eksploatacyjnych zapewniających ograniczenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- ◆ obowiązek podejmowania odpowiednich działań w przypadku powstania zakłóceń w procesach technologicznych i operacjach technicznych w celu ograniczenia ich skutków dla środowiska,
- ◆ obowiązek prowadzenia okresowych (bądź ciągłych) pomiarów wielkości emisji,
- ◆ uzyskanie stosownych pozwoleń na korzystanie ze środowiska, tj.:
 - ✓ pozwolenie zintegrowane,
 - ✓ pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - ✓ zgłoszenie instalacji (która nie wymaga pozwolenia), w sytuacjach określonych w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2004r. Nr 283, poz. 2839);
- ◆ obowiązek przestrzegania warunków, określonych w w/w pozwoleniach, w tym również dotrzymania zawartych tam dopuszczalnych wielkości emisji substancji do środowiska,
- ◆ obowiązek zmiany posiadanych decyzji w zakresie aktualizacji warunków wprowadzania

do powietrza oraz wielkości emisji dopuszczalnych, w sytuacji pojawienia się nowych (lub zmian obecnie obowiązujących) przepisów prawnych;

UWAGA:

od 1.01.2006r. w rozporządzeniu MŚ z dnia 4.08.2003r. (Dz.U z 2003r. nr 163, poz. 1584), ustalono zmniejszenie wielkości standardu emisyjnego dla pyłu do poziomu 400 mg/m³ dla instalacji tzw. istniejących oddanych do użytku przed 29.03.1990r. i opalanych węglem.

- ◆ prowadzenie ewidencji dotyczącej przedmiotu emisji do środowiska, według zakresu i sposobu, określonego w ustawie POŚ, w tym również ponoszenie opłat z tytułu korzystania ze środowiska;
- ◆ monitoring pracy instalacji: analiza wyników pomiarów emisji, sporządzanie sprawozdań z jakości i ilości wprowadzonych do powietrza gazów i pyłów, kontrola techniczna zainstalowanych urządzeń ochrony powietrza, a w niektórych przypadkach również ilości i jakości zużywanych surowców i paliw oraz czasu pracy instalacji,
- ◆ stosowanie w nowo uruchamianych lub zmienianych w sposób istotny instalacjach i urządzeniach technologii zgodnej z najlepszą dostępną techniką,
- ◆ w przypadku powstania zakłóceń w procesach technologicznych i operacjach technicznych lub wystąpienia awarii, podjęcie niezwłocznych działań w celu ograniczenia negatywnych skutków dla środowiska.

Podmioty eksploatujące (na podstawie określonego tytułu prawnego) instalacje wprowadzające do powietrza substancje zanieczyszczające są zobowiązane do posiadania w/w pozwoleń-decyzji ustalających rodzaje i ilości substancji dopuszczonych do wprowadzenia do powietrza. Decyzje takie wydaje starosta powiatu (w tym prezydent miasta na prawach powiatu) lub wojewoda. Podział kompetencji pomiędzy wojewodą a starostą wynika z postanowień art. 378 ust.2 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Obowiązujące uwarunkowania prawne wskazują również instalacje, które nie wymagają uzyskania pozwolenia na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia; Dz.U. 2004r. nr 283 poz. 2840).

Dla zobrazowania tego systemu w sposób uproszczony zestawiono w tabeli poniżej wymagania w zakresie obowiązku uzyskania pozwoleń emisyjnych. Tabela przybliża procedury prawno-administracyjne dotyczące jedynie instalacji energetycznych, jako że są to źródła na terenie Przemysłu o największym udziale w emisji pyłu do powietrza.

Tabela 8.1. System pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla źródeł energetycznych.

Nominalna moc cieplna źródła [MW]	Rodzaj paliwa	Rodzaj działań formalno-prawnych	Jednostka wydająca	Podstawa prawna
ponad 50	spalanie paliw	pozwolenie zintegrowane	wojewoda lub starosta	art. 201 ust. 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. z 2002r. Nr 122, poz. 1055).
od 5 do 50	opalone węglem kamiennym	pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.	wojewoda lub starosta	art. 180 i art. 220 ust.2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. z 2004r. nr 283 poz. 2840)
od 1 do 5	opalone węglem kamiennym	zgłoszenie	wojewoda lub starosta	art. 153 ust. 1. ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 2004r. Nr 283poz. 2839).
poniżej 1	opalone węglem kamiennym	nie wymaga pozwolenia i zgłoszenia	-	-
od 10 do 50	opalone koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym	pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.	wojewoda lub starosta	art. 180 i art. 220 ust.2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. z 2004r. nr 283 poz. 2840)

Tabela 8.1. c.d. System pozwoleń na wprowadzanie do gazów i pyłów do powietrza dla źródeł energetycznych.

Nominalna moc cieplna źródła [MW]	Rodzaj paliwa	Rodzaj działań formalno-prawnych	Jednostka wydająca	Podstawa prawna
od 1 do 10	opalone koksem, drewnem, słomą, olej napędowy, olejem opałowym, benzyną lub węglem kamiennym i koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym, olejem opałowym, benzyną, jeżeli nominalna moc cieplna wprowadzona w węglu kamiennym nie przekracza 5 MW	zgłoszenie	wojewoda lub starosta	art. 153 ust. 1. ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 2004r. Nr 283poz. 2839).
poniżej 1	opalone koksem, drewnem, słomą, olej napędowy i opałowy	nie wymaga pozwolenia i zgłoszenia	-	-
od 15 do 50	opalone paliwem gazowym	pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.	wojewoda lub starosta	art. 180 i art. 220 ust.2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. z 2004r. nr 283 poz. 2840)
od 1 do 15	opalone paliwem gazowym lub opalone paliwem gazowym oraz węglem kamiennym, koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym, olejem opałowym, benzyną, jeżeli nominalna moc cieplna wprowadzona w węglu kamiennym nie przekracza 5 MW, a nominalna moc cieplna wprowadzona w węglu kamiennym, koksie, drewnie, słomie, oleju napędowym, oleju opałowym, benzynie nie przekracza 10 MW	zgłoszenie	wojewoda lub starosta	art. 153 ust. 1. ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001r Nr 62 poz.627 z późn.zm.), Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 2004r. Nr 283, poz. 2839).
poniżej 1	opalone paliwem gazowym	nie wymaga pozwolenia i zgłoszenia	-	-

Szczególnym rodzajem pozwoleń na korzystanie ze środowiska jest pozwolenie zintegrowane. Idea tego typu pozwoleń zrodziła się w krajach Unii Europejskiej i ma na celu zapewnienie minimalizacji oddziaływania instalacji na środowisko jako całości, czyli tzw. zintegrowane podejście do środowiska. Pozwolenie to zostało ustanowione przez Dyrektywę Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania (kontroli) zanieczyszczeń – zwaną potocznie Dyrektywą IPPC. Koncepcja zintegrowanych pozwoleń, określających warunki prowadzenia pewnych rodzajów instalacji (zwanymi instalacjami typu IPPC) przetransportowana została do polskiej praktyki prawnej przez ustawę Prawo ochrony środowiska. W myśl tej ustawy pozwolenia zintegrowane wymagają instalacje, których funkcjonowanie ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Rodzaje takich instalacji określone zostały w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26.07.2002r. (Dz.U. z 2002r. Nr 122, poz. 1055). Zgodnie z jego zapisem, w przypadku przemysłu energetycznego, pozwolenia zintegrowane wymagają instalacje do spalania paliw o mocy nominalnej (moc wprowadzona w paliwie do instalacji) ponad 50 MW_t.

Terminy do uzyskania pozwolenia zintegrowanego zostały określone w Ustawie o wprowadzeniu ustawy -Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2001r. Nr.100 poz. 1085) oraz w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 września 2003r. (Dz.U. z 2003r. Nr 177, poz.1736). Dla wskazanych powyżej źródeł energetycznych terminy te przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 8.2. Terminy do uzyskania pozwolenia zintegrowanego wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 września 2003r. (Dz.U. 2003r. Nr 177,poz.1736).

Lp	Rodzaj instalacji wymagających pozwolenie zintegrowanego	Termin rozpoczęcia użytkowania instalacji*	Termin do uzyskania pozwolenia zintegrowanego
1	W przemyśle energetycznym do spalania paliw, o mocy nominalnej ponad 50 MW	po dniu 30.10.2000r.	30.04.2004r.
		przed dniem 31.10.2000r.	30.06.2006r.

*W przypadku instalacji, których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 30 października 2000r., a następnie poddano je istotnej zmianie w rozumieniu art.3 pkt.7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r.-Prawo ochrony środowiska, powodującej konieczność ponownego oddania do użytku po tej dacie, terminem rozpoczęcia użytkowania instalacji jest dzień ponownego oddania jej do użytku: w pozostałych przypadkach terminem rozpoczęcia użytkowania instalacji jest dzień pierwszego oddania instalacji do użytku.

Przeprowadzona inwentaryzacja źródeł emisji pyłu PM 10 w Przemysłu wskazuje na następujące podmioty gospodarcze, jako potencjalne zakłady wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego:

- ➔ Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., jako zakład eksploatujący instalację do energetycznego spalania paliw o łącznej mocy nominalnej ponad 50 MW_t (kryterium wg załącznika do rozp. MS z dn. 26.07.2002r., Dz.U. z 2002r. Nr 122, poz. 1055, ust. 1). Obecnie MPEC znajduje się w końcowej fazie procedury wydania pozwolenia zintegrowanego;

→ Fibris S.A. Zakład Płyt Pilśniowych

Kryteria potencjalnie kwalifikujące Fibris S.A. jako zakład prowadzący instalację wymagającą pozwolenia zintegrowanego, wynikają z następujących zapisów prawnych (wg załącznika do rozp. MŚ z dn. 26.07.2002r., Dz.U. z 2002r. Nr 122, poz. 1055):

- ◆ ust. 1: instalacje energetyczne do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MW_t,
- ◆ ust.6, pkt 1, lit. a: instalacje do produkcji masy włóknistej z drewna lub innych materiałów włóknistych,
- ◆ ust. 6 pkt 9: instalacje do powierzchniowej obróbki substancji, przedmiotów lub produktów (np. odtłuszczanie, klejenie, malowanie, impregnowanie, itp.) z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, o zużyciu rozpuszczalników ponad 150kg/h lub ponad 200 Mg/rok

→ Sanwil S.A.

Potencjalną podstawą do ubiegania się przez Sanwil S.A. o uzyskanie pozwolenia zintegrowanego jest następujące kryterium (wg załącznika do rozp. MŚ z dn. 26.07.2002r., Dz.U. z 2002r. Nr 122, poz. 1055):

- ◆ ust. 6 pkt 9: instalacja do powierzchniowej obróbki substancji, przedmiotów lub produktów (np. drukowanie, pokrywanie, malowanie, itp.) z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, o zużyciu rozpuszczalników ponad 150kg/h lub ponad 200 Mg/rok.

Ważnym źródłem wytycznych i obowiązków dla podmiotów gospodarczych (w dziedzinie ochrony powietrza) są szczegółowe zapisy zawarte w pozwoleniach na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, uwzględniające specyfikę prowadzenia danej instalacji w sposób nie stwarzający jej negatywnego oddziaływania na środowisko.

W tabeli poniżej zestawiono obowiązki wynikające z w/w decyzji dla podmiotów prowadzących instalacje o szczególnym znaczeniu dla stanu jakości powietrza nad Przemysłem.

Tabela 8.3. Wykaz obowiązków zawartych w pozwoleniach na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wydanych dla podmiotów gospodarczych z terenu Przemysła.

Lp.	Podmiot	Nr (znak) decyzji	Organ wydający decyzję	Termin obowiązywania	Zakres obowiązków
1	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	(projekt decyzji udzielającej pozwolenia zintegrowanego) KOŚ.II.3-76321/1/04/05	Prezydent Miasta Przemysła	20.01.2015r.	(projekt decyzji udzielającej pozwolenia zintegrowanego) W pozwoleniu określono warunki techniczno-technologiczne i eksploatacyjne instalacji w zakresie korzystania przez instalację z poszczególnych elementów środowiska. W odniesieniu do ochrony powietrza, podstawowe ustalenia decyzji dotyczą: ♦ określenia emisji dopuszczalnej dla wyszczególnionych wariantów pracy instalacji; ♦ określenia metod ochrony przed nadmierną emisją gazów i pyłów do powietrza; ♦ określenia parametrów technicznych wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza, ♦ określenia monitoringu procesów technologicznych oraz pomiarów i sposobu ewidencjonowania wielkości emisji.
2	Fibris S.A.	OŚ-IV-7641/3/5/99 (zmieniona decyzjami: OŚ-IV-6610/3/9/2000; OŚ-IV-6610/3/17/2000)	Wojewoda Podkarpacki	31.12.2005r.	♦ prowadzenie pomiarów stężeń zanieczyszczeń z kotłów OR-32, dwa razy do roku; ♦ przeprowadzenie jednorazowych pomiarów stężeń zanieczyszczeń technologicznych; ♦ wykonanie oceny skuteczności działania Stacji Odzysku Rozpuszczalników i urządzeń odpylających (do 31.12.1999r.); ♦ sporządzenie harmonogramu działań dostosowania emisji z kotłowni i lakierni do poziomów dopuszczalnych określonych w decyzji (do 31.03.2000r.).
3	Sanwil S.A.	OŚ-IV-6610/3/20/2000/01 (sprostowana decyzją OŚ-IV-6610/3/7/2001)	Wojewoda Podkarpacki	31.12.2005r.	♦ prowadzenie pomiarów emisji zanieczyszczeń technologicznych – jeden raz do roku; ♦ prowadzenie pomiarów emisji zanieczyszczeń z emitora spalarni odpadów – dwa razy do roku; ♦ sporządzenie harmonogramu działań dostosowania emisji z Paściarni PU, Powlekarni PCW oraz Powlekarni PU do poziomów dopuszczalnych określonych w decyzji (do 31.12.2001r.)
4	Furnel S.A.	ŚR-IV-6610/3/6/2003	Wojewoda Podkarpacki	20.05.2013r.	Decyzja podaje warunki techniczno-technologiczne i eksploatacyjne instalacji bez określenia szczegółowych obowiązków w zakresie ochrony powietrza (ze wskazaniem na rozporządzenia, których przepisy precyzują wymagania dla tego rodzaju instalacji)

Lp.	Podmiot	Nr (znak) decyzji	Organ wydający decyzję	Termin obowiązywania	Zakres obowiązków
5	Wojewódzki Szpital w Przemyślu	ŚR-IV-6610/3/7/2002	Wojewoda Podkarpacki	30.06.2012r.	◆prowadzenie pomiarów stężeń substancji zanieczyszczających z kotłowni – jeden raz na sześć miesięcy
		ŚR-IV-6610/3/8/2002 (decyzja o przeniesieniu praw i obowiązków dot. Wojewódzkiej Kolumny Transportu Sanitarnego)	Wojewoda Podkarpacki	31.12.2005r.	◆przestrzeganie warunków emisji, określonych w decyzji; ◆zamontowanie stanowisk pomiarowych (do 30.06.1999r.)
6	114 Szpital Wojskowy z Przychodnią SPZOZ w Przemyślu	ŚR-IV-6610/3/3/2002	Wojewoda Podkarpacki	31.12.2010r.	◆prowadzenie pomiarów wielkości emisji z kotłowni węglowej– jeden raz na rok
7	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	OŚ-IV-7641/76/98 (dla kotłowni na terenie Oczyszczalni Ścieków)	Wojewoda Przemyski	31.12.2005r.	◆przestrzeganie warunków emisji, określonych w decyzji; ◆prowadzenie pomiarów stężeń substancji zanieczyszczających z kotłowni – dwa razy do roku i przekazywanie wyników pomiarów do organu właściwego w sprawach ochrony środowiska
		OŚ-IV-7641/77/98 (dla kotłowni na terenie Stacji Uzdatniania Wody)	Wojewoda Przemyski	31.12.2005r.	◆przestrzeganie warunków emisji, określonych w decyzji; ◆prowadzenie pomiarów stężeń substancji zanieczyszczających z kotłowni – dwa razy do roku i przekazywanie wyników pomiarów do organu właściwego w sprawach ochrony środowiska
8	Zakłady Automatyki „Polna” S.A.	OŚ-II-7642/25/02/03	Prezydent Miasta Przemyśla	31.12.2010r.	◆przestrzeganie warunków emisji, określonych w decyzji; ◆prowadzenie pomiarów stężeń substancji zanieczyszczających ze wszystkich źródeł emisji – jeden raz w roku i przekazywanie wyników pomiarów do Urzędu Miasta w Przemyślu, do dnia 31 grudnia każdego roku.

W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami standardów jakości powietrza w zakresie dopuszczalnych poziomów pyłu PM 10, na terenie Przemyśla, w stosunku do podmiotów gospodarczych starających się o uzyskanie pozwolenia na wprowadzanie tej substancji do powietrza (z instalacji nowo budowanej lub zmienianej w sposób istotny), mają zastosowanie szczególne procedury formalno-prawne. Są one powiązane z obowiązkiem przeprowadzenia tzw. postępowania kompensacyjnego, które powinno poprzedzać wydanie decyzji o dopuszczalnej emisji dla tej instalacji.

Istotą postępowania kompensacyjnego, w omawianej sytuacji, jest uzyskanie redukcji pyłu PM 10 z innych instalacji zlokalizowanych w Przemyślu. Wielkość redukcji powinna być o co najmniej 30% większa niż ilość dopuszczalna, wnioskowana dla rozpatrywanej instalacji.

Wszczęcie postępowania kompensacyjnego następuje na wniosek podmiotu zainteresowanego uzyskaniem pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, który to podmiot zobowiązany jest w tym przypadku do przedstawienia zgody innych podmiotów (uczestników postępowania kompensacyjnego) na dokonanie zmian (redukcji) wielkości emisji pyłu PM 10, określonej w decyzjach o dopuszczalnej emisji, będących w posiadaniu tych podmiotów.

Ostatecznym rezultatem postępowania kompensacyjnego jest, w pierwszej kolejności, cofnięcie lub ograniczenie bez odszkodowania pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z innych instalacji w zakresie w jakim uczestnicy tego postępowania wyrazili na to zgodę oraz, w następnej kolejności, wydanie pozwolenia o dopuszczalnej emisji dla podmiotu będącego inicjatorem tego postępowania.

Dostosowanie funkcjonowania podmiotów gospodarczych do wymogów w/w procedury oraz skuteczne egzekwowanie przez organy ochrony środowiska (Urząd Miasta, Urząd Wojewódzki, WIOŚ) obowiązków z niej wynikających, stanowi swego rodzaju zabezpieczenie przed zwiększaniem stężenia pyłu PM 10 w powietrzu i wspomaga proces wdrożenia programu naprawczego w ochronie powietrza dla Strefy Miasto Przemysł.

9. Podsumowanie – kierunki działań w ramach naprawczego programu ochrony powietrza

9.1. Źródła występowania i poziom przekroczeń pyłu PM₁₀ – stan aktualny

W wyniku spalania paliw w źródłach energetycznych, przemysłowych, w środkach komunikacyjnych oraz niewielkich kotłowniach węglowych i indywidualnych paleniskach domowych powstaje emisja zanieczyszczeń do atmosfery, w tym emisja pyłu.

Po przeprowadzonej analizie stwierdza się, że sumaryczna emisja pyłu w 2003 r. (roku bazowym, w którym strefa Miasto Przemysł zakwalifikowana została do kategorii C, nakładającej obowiązek sporządzenia naprawczego programu ochrony powietrza) w Przemysłu wyniosła 1 004 Mg. Głównym źródłem emisji pyłu jest niska emisja 630 Mg/rok (62,7 %), źródła punktowe emitują 347 Mg/rok (34,6 %), a źródła liniowe - 27 Mg/rok (2,7%).

Emisja ze źródeł liniowych liczona jest jako emisja wynikająca ze spalania paliw w pojazdach, dla których paliwem jest olej napędowy. W bilansie nie uwzględniona jest emisja wynikająca ze ścierania opon oraz nawierzchni dróg, jak również wtórny unos pyłu. Są to elementy znaczące, ale nie policzalne.

Skala problemu stężenia pyłu PM₁₀ ze źródeł komunikacyjnych, w tym emisji wtórnej jest nieproporcjonalnie znacząca w porównaniu do poziomu emisji. Dodatkowo efekt ten potęgowany jest faktem bezpośredniego oddziaływania na organizm człowieka w związku z tym, że koncentracja maksymalnych stężeń rozkłada się wzdłuż dróg i ulic (w obrębie chodników) i jest odczuwalna na poziomie ok. 1,5m.

Niska emisja to zanieczyszczenia pochodzące z lokalnych niewielkich kotłowni węglowych oraz indywidualnych palenisk domowych. Analiza struktury zabudowy Przemysłu oraz sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło wykazała, że większa część gospodarstw domowych ogrzewanych jest wg rozwiązań indywidualnych w oparciu o węgiel (piece oraz indywidualne kotłownie węglowe); stanowi to ok. 51% sumarycznego zapotrzebowania na ciepło.

Obszary „problemowe” w Przemysłu to te, na których poziom emisji ze źródeł niskiej emisji przekracza 1 Mg/ha/rok. Koncentrują się one w Śródmieściu Przemysłu i pokrywają z obszarem, na którym występują niekorzystne warunki topoklimatyczne, tzn. związane z występowaniem niedostatecznego przewietrzania oraz inwersji temperatur. Właśnie tam występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu PM₁₀.

Źródła punktowe z uwagi na wysokie kominy, nawet przy dużych wielkościach emisji charakteryzują się wysokim stopniem rozproszenia zanieczyszczeń zanim osiągną poziom gruntu. Powoduje to, że ich wpływ na poziom stężenia pyłu jest znacznie mniejszy w porównaniu do źródeł niskiej emisji.

Według badań prowadzonych metodami referencyjnymi na stacji WIOŚ przy pl. Dominikańskim w latach 2003 i 2004, stężenia średnioroczne pyłu PM₁₀ wynosiły odpowiednio 76,6 µg/m³, oraz 52,5 µg/m³, podczas gdy stężenie dopuszczalne wynosi 40 µg/m³. Wysoki poziom zróżnicowania wartości stężeń, przy braku znaczących działań prowadzonych w kierunku obniżenia emisji pyłu wynika ze zróżnicowanych warunków pogodowych sezonu grzewczego. Wskaźnik charakteryzujący potrzeby grzewcze wyrażony jako ilość stopniodni (iloczyn liczby dni ogrzewania i różnicy pomiędzy średnią

temperaturą zewnętrzną, a średnią temperaturą ogrzewanego pomieszczenia) wynosi odpowiednio 3765 w roku 2003 i 3184 w roku 2004.

Znaczne przekroczenia stężeń dopuszczalnych, nawet w roku o relatywnie łagodnych warunkach klimatycznych oraz przewidywana w perspektywie (po roku 2010) możliwość wprowadzenia jeszcze bardziej rygorystycznych wymagań dotyczących jakości powietrza, tj. obniżenie poziomu stężeń dopuszczalnych (do $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), narzuca konieczność podjęcia działań naprawczych dla miasta Przemyśla.

9.2. Ocena stanu jakości powietrza bez podejmowania działań naprawczych

Brak środków finansowych na realizację przewidywanych działań może stać się głównym powodem zaniechania lub braku możliwości podjęcia działań naprawczych.

Elementami decydującymi o poziomie emisji zanieczyszczeń, w tym pyłu PM 10 do powietrza są:

- zmiany poziomu emisji pyłu ze źródeł niskiej emisji, który jest uzależniony od dynamiki wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych opartych na węglu na rozwiązania ekologiczne,
- tempo rozwoju natężenia ruchu samochodowego

Rozwój miasta obejmujący rozbudowę budownictwa mieszkaniowego i obiektów aktywizacji gospodarczej będzie miał marginalny wpływ na poziom emisji i stężeń zanieczyszczeń.

Wynika to z faktu, że nowe budownictwo realizowane jest w technologiach energooszczędnych oraz wykorzystywane będą proekologiczne sposoby zaopatrywania w nośniki energii, w tym w szczególności w ciepło (zaopatrzenie z systemu ciepłowniczego, systemu gazowniczego, z wykorzystaniem nowoczesnych instalacji kotłowych).

Dopuszczalny poziom emisji zanieczyszczeń z ewentualnie nowopowstających znaczących instalacji ograniczony jest wymaganiami stawianymi m. innymi przez obowiązujące rozporządzenia dotyczące standardów emisyjnych.

Jednocześnie, jak wskazały przeprowadzone wcześniej analizy rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, źródła punktowe jakimi byłyby instalacje eksploatowane przez podmioty gospodarcze, mają nieznaczny wpływ na poziom stężenia pyłu PM 10 w powietrzu.

Dodatkowo skala zmian stężenia pyłu PM 10 (w sytuacji braku podjęcia działań naprawczych) mierzonego na stacji pomiarowej przy rozrzucie wynikającym ze zmian pogodowych (np. lekkie i ciężkie zimy) jest niestabilna i utrudnia zaobserwowanie realnej zmiany jakości powietrza.

Niezależnie od faktu prowadzenia lub nie działań naprawczych w sposób zorganizowany np. przez Urząd Miasta lub inne podmioty gospodarcze, mieszkańcy we własnym zakresie, w miarę posiadanych środków finansowych podejmują i podejmować będą działania zmierzające do wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych (pieców kaflowych, kotłów węglowych starej generacji) na nowoczesne wysokosprawne, z wykorzystaniem paliwa proekologicznego.

Szacuje się jednakże, że dynamika tych działań będzie na poziomie nie większym niż 10% zakresu przewidzianego w POP, przy czym rozproszone one będą na terenie całego miasta ze wskazaniem znacznie większej aktywności w obrębie zabudowy jednorodzinnej.

Należy liczyć się z tym, że na terenie Śródmieścia, na obszarach zdefiniowanych jako „problemowe”, tj tam gdzie gęstość emisji pyłów przekracza 1Mg/rok/ha, oraz tam gdzie koncentrują się problemy związane z ubóstwem i bezrobociem, przy braku działań naprawczych przeprowadzonych w sposób zorganizowany np. przez Urząd Miasta, poziom emisji pyłu praktycznie nie ulegnie zmianie.

9.3. Kierunki działań naprawczych związanych z likwidacją niskiej emisji

9.3.1. Działania zorganizowane – realizacja programu wg scenariuszy

Wykonane symulacje rozkładu stężeń pyłu PM10 przy proponowanym ograniczeniu niskiej emisji możliwym do uzyskania poprzez zmianę sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło wykazały, że ważny jest zarówno poziom zmian, jak i lokalizacja obszaru, gdzie te zmiany musiałyby być dokonane. Analiza modelowego rozprzestrzeniania się pyłu PM10 wykazała, że tylko działania zorganizowane i skoncentrowane na obszarach tzw. „problemowych” w Śródmieściu zagwarantują obniżenie stężenia pyłu PM10 do poziomu dopuszczalnego.

Obszary „problemowe” znajdują się w obrębie oddziaływania systemu ciepłowniczego i gazowniczego. Dlatego zakłada się, że zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło będzie polegała na wymianie pieców węglowych na źródła proekologiczne, w tym:

- przyłączenie do systemu ciepłowniczego;
- przyłączenie do systemu gazowniczego;
- zastosowanie ogrzewania na energię elektryczną;
- zastosowanie kotła wysokosprawnego, niskoemisyjnego na węgiel lub inne paliwo proekologiczne – jako wariant pośredni przy przewidywanym docelowym podłączeniu do systemu ciepłowniczego.

Zaproponowane scenariusze oparte są na ograniczeniu emisji pyłu ze źródeł niskiej emisji usytuowanych w Śródmieściu, gdzie nakładają się dwa niekorzystne zjawiska: największa gęstość emisji pyłu ze źródeł niskiej emisji oraz niekorzystne warunki topoklimatyczne.

Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło wymaga wprowadzenia wewnętrznej instalacji c.o. do budynku, co możliwe będzie w Przemyśle dopiero po wcześniejszej rewitalizacji albo w jej trakcie. Z uwagi na zły stan zabudowy szybka zmiana sposobu ogrzewania w przeważającej części budynków nie jest możliwa. Dlatego jako etap pośredni zaleca się realizację scenariusza III w zakresie obejmującym zmianę paliwa na paliwo bezdymne, tj. brykiety drzewne lub węgiel kamienny o niskiej zawartości popiołu (do 10%) i wysokiej wartości opałowej (powyżej 25 MJ/kg), ale tylko w budynkach, gdzie nie istnieją warunki do zmiany sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło.

Istniejące na polskim rynku brykiety drzewne charakteryzują się porównywalną wartością opałową do węgla kamiennego, tj. 19 MJ/kg, wilgotnością od 8% do 10%, zawartością popiołu 1%.

Zastąpienie spalanego węgla w piecach brykietami drzewnymi lub węglem kamiennym o niskiej zawartości popiołu może mieć miejsce albo poprzez zagwarantowanie niskiej ceny tych paliw lub poprzez nałożenie przez wojewodę obowiązku na drodze rozporządzenia nakazującego spalanie konkretnego rodzaju paliwa lub spalanie odpowiedniej jakości paliw (Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 20 czerwca 2001 r.

z późniejszymi zmianami – Art.96).

Zamiana jednak spalanego paliwa na brykiety drzewne lub węgiel kamienny wiąże się z ryzykiem, gdyż wciąż będzie istniała możliwość spalania w piecach gorszych sortymentów węgla.

Docelowo przewiduje się osiągnięcie redukcji niskiej emisji przez zmianę sposobu zaopatrzenia w ciepło w budynkach zabytkowych mieszkaniowych wielorodzinnych ogrzewanych piecami. Jako maksymalny zakres zmian przyjęto wymianę sposobu ogrzewania w 456 budynkach (scenariusz I wariant A).

Z uwagi na zróżnicowany stan własnościowy budynków realne w pierwszej kolejności będzie podejmowanie działań w budynkach w 100% należących do gminy.

Jako działania zorganizowane nie związane bezpośrednio z likwidacją niskiej emisji, ale mające wpływ a poziom stężeń pyłu PM10 są przewidywane prace podmiotów gospodarczych działających na terenie Przemysłu.

Przewidziane w tym zakresie są zadania:

- Termomodernizacja budynków należących do PSM w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych, stropodachów oraz wymiany okien;
- Modernizacja Ciepłowni „Zasanie” wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu;
- Modernizacja źródeł emisji pyłów Zakładów Płyt Pilśniowych FIBRIS S.A. Wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu;

Realizację programu powinny wyprzedzać prace przygotowawcze związane wymogami formalno-prawnymi i potrzebą pozyskania funduszy na jego realizację.

Prace te powinny być zrealizowane w latach 2005 – 2006, aby wykorzystać potencjalną szansę pozyskania środków zewnętrznych np. w ramach NPR (projekt na lata 2007 – 2013). Działania te obejmować będą:

1. Wybór scenariusza w oparciu o program rewitalizacji zabudowy miasta
2. Opracowanie dokumentacji budowlano-wykonawczych dla grupy zadań
3. Opracowanie Studium Wykonalności dla wytypowanej grupy zadań oraz odpowiednich dokumentów wnioskowych w zależności od wybranego sposobu finansowania

Podmiotami wiodącymi przy realizacji programu powinny być Urząd Miasta oraz MPEC w Przemyślu.

Szeroki i wymagający wysokich nakładów finansowych zakres działań, które muszą dodatkowo być powiązane z programem rewitalizacji powoduje, że realizacja zadań musi być rozłożona na lata 2007 – 2020.

Poniżej przedstawiono listę zadań związanych z realizacją POP w rozbiciu na dwa etapy. W programie uwzględniono również działania, które są niezbędne w celu ograniczenia ryzyka związanego z realizacją Programu.

I Etap - Realizacja zadań w latach 2007 - 2013

- Budowa bloku produkującego energię ciepłą i elektryczną w skojarzeniu (12,4 MW_t i 3,0 MW_e)
- Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło z piecy na system ciepłowniczy w budynkach należących do PGM'u w jednostce bilansowej V – 31 budynków;
- Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło z piecy na energię elektryczną w 101 budynkach w jednostkach bilansowych I-IV i VI;
- Powołanie grup producentów biomasy;
- Zmiana paliwa na brykiety drzewne w budynkach ogrzewanych piecami;
- Dofinansowanie działań związanych ze zmianą sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w budynkach wielorodzinnych o zróżnicowanej strukturze własnościowej;
- Prowadzenie kampanii uświadamiającej konieczność oraz opłacalność stosowania brykietów drzewnych;
- Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w 165 budynkach o zróżnicowanej strukturze własnościowej w jednostkach bilansowych II, IV i V;

II Etap - Realizacja zadań w latach 2014 - 2020

- Dofinansowanie działań związanych ze zmianą sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w budynkach wielorodzinnych o zróżnicowanej strukturze własnościowej;
- Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w 159 budynkach o zróżnicowanej strukturze własnościowej w jednostkach bilansowych I - VI;

9.3.2. Ograniczenie niskiej emisji – działania indywidualne

Sposobem obniżenia niskiej emisji jest również prowadzenie działań indywidualnych związanych z wymianą niskosprawnych kotłów węglowych w zabudowie jednorodzinnej, które to działania odpowiednio wsparte kampanią uświadamiającą i możliwością dofinansowywania mogą przynieść znaczącą redukcję emisji pyłu.

Z przeprowadzonego w rozdz. 5.1. bilansu poziomu emisji zanieczyszczeń pyłowych wynika, że budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne jest źródłem emisji pyłu na poziomie 185Mg/rok, co stanowi ok.18,5% całkowitej emisji pyłu w mieście.

Przewidywać należy wymianę indywidualnych kotłów grzewczych na wysokosprawne, niskoemisyjne, narzucające konieczność stosowania jako paliwa węgla o odpowiednich parametrach jakościowych tj. granulacji, wartości opałowej, zawartości popiołu.

Zwiększenie sprawności średniorocznej urządzeń z ok. 50% do 75% (osiągalne 82%) oraz wykorzystanie węgla wysokiej jakości pozwoli na obniżenie wskaźnika emisji pyłu z 700 - 1000g/GJ na 40 - 100g/GJ tj. średnio o około 90%.

Przy założeniu, że wszystkie kotły starej generacji (ok. 1800 szt.) zostaną wymienione na nowe węglowe osiągalne byłoby obniżenie emisji o około 160Mg/rok.

W rzeczywistości można przyjąć dynamikę wymiany starych kotłów na nowe węglowe lub gazowe w ilości nie więcej niż 100 kotłów rocznie. Uzyskany w ten sposób efekt ekologiczny to zmniejszenie emisji pyłu o około 8Mg w skali roku.

Działania te przyczynią się do poprawy stanu jakości powietrza, jednakże z uwagi na to, że:

- ✓ zabudowa jednorodzinna skoncentrowana jest na obrzeżach zabudowy miejskiej, na terenach zlokalizowanych na wzniesieniach, posiadających dobre warunki przewietrzania (korzystne warunki topoklimatyczne),
- ✓ występować będzie znaczące rozproszenie lokalizacji wymienianych kotłów,

- ✓ rozłożenie w czasie sięgać może i 20 lat,
- ✓ podjęcie działań modernizacyjnych nie będzie przeprowadzone przez wszystkich zainteresowanych

efekt końcowy nie pozwoli na ograniczenie stężenia pyłu do poziomu dopuszczalnego.

Wskazane jest aby działania indywidualne dofinansowywane były ze środków GFOŚiGW oraz PFOŚiGW.

GFOŚiGW i PFOŚiGW dysponują funduszami na poziomie odpowiednio 230 tys. zł i 120tys.zł. Przeznaczenie 10% tych kwot na dofinansowanie działań związanych z proekologiczną zmianą sposobu zaopatrzenia w ciepło, przy poziomie dopłat od 500 do 1000zł stanowić może zachętę dla podejmowania tych działań.

9.3.3. Koszty stosowanych paliw i nośników energii

Czynnikiem hamującym proces przechodzenia, głównie indywidualnych odbiorców z ogrzewania paliwem stałym na inne proekologiczne jest koszt paliwa.

Dla zobrazowania wysokości kosztów ponoszonych przez odbiorców energii cieplnej w tabeli 9.1. przedstawiono porównanie cen dostępnych paliw i nośników energii na rynku lokalnym.

Wskaźnik kosztu 1GJ ciepła z systemu ciepłowniczego wyznaczono wg obowiązującej taryfy MPEC-u w Przemyślu przy założeniu, że przy mocy zamówionej na poziomie 1MW roczne zużycie energii wynosi 7200GJ.

Cenę gazu ziemnego wyznaczono na podstawie aktualnej taryfy Karpackiej Spółki Gazowniczej przy założeniu, że odbiorca korzysta z grupy taryfowej W-3 i roczne zużycie gazu jest na poziomie do 8000m³.

Cena energii cieplnej wytwarzanej z energii elektrycznej u indywidualnego odbiorcy liczona jest przy wykorzystaniu taryfy nocnej G12 Zamojskiej Korporacji Energetycznej.

Koszty wytwarzania brykietów określa się na poziomie 200zł/tonę. Koszty te uwzględniają pozyskanie biomasy, które wynoszą 100 zł/tonę oraz brykietowanie na poziomie 100 zł/tonę (Źródło: producenci biomasy np. firma EKOBEN z Poznania). *Stowarzyszenie Polska Biomasa* szacuje, że koszty te mieszczą się z reguły w przedziale 150-180 zł/tonę. Do kosztów wytwarzania należy doliczyć jeszcze koszty transportu, zysk dla sprzedającego oraz VAT. Wydaje się, że uzyskanie ceny na poziomie 300 zł/tonę, która stałaby się zachętą dla mieszkańców jest możliwe. Wysokie ceny brykietów na poziomie 350 zł/tonę i wyższe są podyktowane wysokim popytem na rynkach Unii Europejskiej, gdzie cena tony brykietu osiąga cenę 100 EURO.

Tabela 9.1. Koszty energii cieplnej ponoszone przez odbiorcę (wg cen brutto)

	Jedn.	Ciepło z systemu	Energia elektryczna	Miał węglowy	Węgiel groszek	Gaz ziemny	Olej opałowy	Brykiety drzewne	Brykiety drzewne
Wartość opałowa	MJ/kg			22	27		42	19	19
	MJ/m ³					34			
Cena paliwa	zł/t			450	450			300	300
	zł/m ³					1,08	1500		
Cena energii w paliwie	zł/GJ			20,45	12,15	32,15	42,02	15,78	15,78
Sprawność kotła	%			60	80	90	90	60	80
Cena (netto) wytworzonej energii cieplnej	zł/GJ	47,32	57,38	34,08	15,18	35,72	46,69	26,3	19,73

9.4. Kierunki działań naprawczych dla ograniczenia emisji pyłu ze źródeł liniowych i emisji niezorganizowanej

Koncentracja emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza wynikająca z systemu komunikacyjnego miasta występuje w obrębie dróg krajowych DK 28 i DK77 oraz drogi wojewódzkiej DW 885, wzdłuż ciągów ulic:

- (od strony Żurawicy) Krakowskiej, Sobieskiego, 3-go Maja, most im. Orłat Przemyskich, Jagiellońskiej, Mickiewicza lub Dworskiego, Lwowskiej w kierunku do przejścia granicznego w Medyce,
- (od strony Żurawicy) Krakowskiej, Sobieskiego, Stanisława Augusta, Borelowskiego, Most R.Siwca, Bohaterów Getta, Lwowskiej w kierunku do przejścia granicznego w Medyce,
- (od Sanoka i Krasiczyna) Sanockiej, Piłsudskiego, Jagiellońskiej, gdzie nakładają się na siebie ruch lokalny oraz ruch tranzytowy, szczególnie ten skierowany do przejścia granicznego w Medyce.

Poziom natężenia ruchu wg danych GZDK z pomiarów i prognoz średniego ruchu dobowego pojazdów na drogach krajowych DK28 i DK77, na odcinkach dojazdowych do Przemysła przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9.2. Średni ruch dobowy pojazdów na drogach dojazdowych do Przemysła

Nazwa odcinka	Nr drogi	Średni dobowy ruch [poj/dobę] w latach				
		2000	2005	2010	2015	2020
Olszany - Przemysł	28	3 506	4 227	5 201	6 200	7 399
Przemysł – gr. państwa	28	4 328	4 818	5 596	6 386	7 365
Żurawica – Przemysł	77	10 658	12 781	15 668	18 627	22 187

Z przedstawionego zestawienia wynika, że należy liczyć się z około 20% wzrostem natężenia ruchu na głównych drogach na terenie miasta w okresie 5-cio letnim,

wynikającym tylko z ruchu napływowego.

Przy istniejących już ograniczeniach przepustowości szczególnie w rejonie mostów i ulic Jagiellońskiej i Bohaterów Getta zlokalizowanych w centrum miasta, konieczne jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obręb miejskiej strefy zabudowy.

Poziom natężenia ruchu na DK 77 wprowadzanego do miasta od strony Żurowicy wskazuje na konieczność budowy w pierwszej kolejności obwodnicy północnej, która łączyć będzie DK28 i DK77 trasą zlokalizowaną po wschodniej, niezabudowanej części miasta z wyprowadzeniem od ul. Lwowskiej, przejściem dodatkowym mostem na Sanie i włączeniem w ul. Krakowską.

Operatorem odpowiedzialnym za transport zbiorowy jest Miejski Zakład Komunikacji Sp.z o.o.. MZK eksploatuje 58 autobusów komunikacji miejskiej, których średnia wieku wynosi około 15 lat, a ponad 70% taboru pochodzi sprzed 10 lat. Dla 36 autobusów jako paliwo wykorzystywany jest olej napędowy (pozostałe zasilane są gazem ziemnym), którego roczne zużycie jest na poziomie 545 tys. litrów. Emisja pyłu pochodząca z samego tylko spalania paliwa rocznie przekracza 2Mg. Modernizacja i odnowienie taboru z uwzględnieniem zastosowania paliwa ekologicznego (gazu) pozwoli na wyeliminowanie tej ilości emitowanego zanieczyszczenia w znaczącej części z terenów Śródmieścia.

Elementem dającym możliwość obniżenia uciążliwości wynikającej z ruchu samochodowego jest stworzenie zintegrowanego systemu kierowania ruchem ulicznym celem zwiększenia płynności ruchu oraz tworzenie stref z zakazem ruchu samochodów lub z zakazem ruchu określonych typów pojazdów, w szczególności pojazdów ciężkich.

Dla ograniczenia wtórnego unosu pyłu istotnym jest:

- intensyfikacja okresowego czyszczenia ulic, szczególnie podczas długich okresów bezdeszczowych, gdzie stroną odpowiedzialną są administratorzy dróg,
- wprowadzenie ograniczeń prędkości na drogach o pyłacej nawierzchni,
- modernizacja i utwardzanie dróg, ulic i parkingów z zastosowaniem materiałów i technologii ograniczających pylenie

9.5.Działania (Zalecenia) związane z planowaniem przestrzennym

Utrzymywanie się wysokich stężeń pyłu PM10 wynika między innymi z niekorzystnych warunków topoklimatycznych związanych z występowaniem obszarów o niedostatecznym przewietrzaniu oraz obszarów narażonych na inwersje temperatury, które jak wcześniej zaznaczono pokrywają się z obszarami, gdzie dominują indywidualne rozwiązania grzewcze oparte na węglu.

W planowaniu przestrzennym trudno w chwili obecnej wpływać na istniejący charakter zabudowy miasta, tym bardziej, że w znaczącym stopniu jest to zabudowa zabytkowa, natomiast należy uwzględniać wpływ rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń przy określaniu obszarów przewidywanych pod nowe obszary rozwoju.

Ogólnie wskazanym jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej na wzniesieniach, w zachodniej części miasta, z zastrzeżeniem, że dopuszcza się jedynie wykorzystywanie proekologicznych instalacji dla celów grzewczych (przyłączenie do systemu ciepłowniczego, gazowniczego, stosowania źródeł energii odnawialnej). Lokalizacja obszarów pod rozwój szeroko rozumianej aktywizacji gospodarczej

skoncentrowana wina być we wschodniej części miasta.

Opracowywane przez jednostki samorządu terytorialnego dokumenty strategiczne rozwoju miasta, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniać powinny zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Dokumentem szczegółowym, charakteryzującym poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym planem i ich wzajemne powiązania jest opracowanie ekofizjograficzne (ustawa POŚ DZ.U. Z 2001 nr. 62 poz. 627, art.72 pkt.5) sporządzane na potrzeby planów zagospodarowania przestrzennego.

Rozporządzenie MŚ w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. Z 2002r. Nr.155 poz. 1298) precyzując zakres w/w opracowania określa, że opracowanie podstawowe powinno obejmować między innymi:

- (§6 pkt 1) rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowanie środowiska w zakresie jakości środowiska oraz jego zagrożeń,
- (§6 pkt 6) określenie uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym określenie przydatności poszczególnych terenów dla rozwoju funkcji użytkowych (mieszkaniowej, przemysłowej, komunikacyjnej, wypoczynkowo rekreacyjnej itp.), z uwzględnieniem infrastruktury niezbędnej do prawidłowego spełniania tych funkcji.

9.6. Monitoring realizacji Programu

Proces monitorowania przebiegu realizacji wdrażania Programu powinien w głównej mierze oprzeć się na kontroli stopnia realizacji określonych w harmonogramie zadań naprawczych. Przypisanie konkretnego działania do danej jednostki organizacyjnej i zamknięcie jego wykonania w konkretne ramy czasowe, umożliwi weryfikację i ocenę stopnia wdrożenia Programu.

Tabela 9.3. Działania, środki finansowe, czas realizacji oraz wskaźniki redukcji emisji pyłu jako wskazania dla monitoringu realizacji programu

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki		Koszty	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Działania związane z ograniczeniem niskiej emisji	Odpowiedzialna	Uczestniczące	[tys. zł]																
1.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza. Propagowanie stosowania nowoczesnych kotłów węglowych, kotłów gazowych i ma na biomasę.	UM	-	10																
2.	Prowadzenie kampanii uświadamiającej konieczność oraz opłacalność stosowania brykietów drzewnych	UM	-	5																
3.	Wymiana starych kotłów węglowych w budynkach jednorodzinnych na niskoemisyjne wysokosprawne węglowe lub inne proekologiczne	-	Mieszkańcy	7 200	*) 700 g/GJ → 40 g/GJ															
<i>Prace przygotowawcze</i>																				
1.	Wybór scenariusza w oparciu o program rewitalizacji zabudowy miasta	UM	-	-																
2.	Opracowanie dokumentacji budowlano-wykonawczych dla grupy zadań	MPEC	PGM, UM	500																
3.	Opracowanie Studium Wykonalności dla grupy zadań j.w. oraz odpowiednich dokumentów wnioskowych od wybranego sposobu finansowania	MPEC	UM	500																
<i>Realizacja programu</i>																				
4.	Przeprowadzenie procedur związanych z uzyskaniem finansowania (zatwierdzenie wniosków wsparcia finansowego) dla etapu realizacji na lata 2007 – 2013 r.	UM	-	-																
5.	Przeprowadzenie procedur przetargowych dla poszczególnych zadań	UM	-	-																
6.	Budowa bloku produkującego energię ciepłą i elektryczną w skojarzeniu (12,4 MW _t i 3,0 MW _{el})	MPEC	-	52 000																
7.	Powołanie grup producentów biomasy	UM	MPEC, właściciele gruntów	-																
8.	Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło z piecy na system ciepłowniczy w budynkach należących do PGM'u w jednostce bilansowej V – 31 budynków;	PGM	PGM	3 575																
10.	Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło z piecy na energię elektryczną w 101 budynkach w jednostkach bilansowych I-IV i VI;	PGM	MPEC	5 000																

Tabela 9.3. Działania, środki finansowe, czas realizacji oraz wskaźniki redukcji emisji pyłu jako wskazania dla monitoringu realizacji programu – cdn.

11.	Zmiana paliwa na brykiety drzewne lub węgiel o niskiej zawartości popiołu w budynkach ogrzewanych piecami;	UM	Mieszkańcy	-	*) 900 g/GJ → 150 g/GJ		
12.	Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w 165 budynkach o zróżnicowanej strukturze własnościowej w jednostkach bilansowych II, IV i V;	MPEC	Mieszkańcy	11 545	**)	114 Mg/rok	
13.	Zmiana sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w 159 budynkach o zróżnicowanej strukturze własnościowej w jednostkach bilansowych I - VI;	MPEC	Mieszkańcy	12 964		**)	110 Mg/rok
9., 14.	Wsparcie działań związanych ze zmianą sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło w budynkach wielorodzinnych będących własnością prywatną	UM	MPEC	1 650			
Działania związane z ograniczeniem emisji ze źródeł punktowych							
1.	Termomodernizacja budynków należących do PSM w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych, stropodachów oraz wymiany okien	PSM	-	41 585	**)	6 Mg/rok	
2.	Modernizacja Ciepłowni „Zasanie” wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu	MPEC	-	3 500	***)	400 mg/m ³ → 100 mg/m ³	
3.	Modernizacja źródeł emisji ZPP FIBRIS S.A. wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu	FIBRIS S.A.	-	7 500	***)	400 mg/m ³ → 100 mg/m ³	
Działania związane z ograniczeniem emisji ze źródeł liniowych							
1.	Budowa obwodnicy Przemysła *)	ZDM	UM	215 000			
2.	Modernizacja taboru MZK (wymiana 30 autobusów)	MZK	UM	2 100	**)	2 Mg/rok	

*) - wskaźnik ograniczania emisji pyłu

**)

***)

9.7. Najistotniejsze czynniki ryzyka dla określonych kierunków działań

Zadania związane z ograniczaniem negatywnego wpływu źródeł niskiej emisji

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Zabytkowy charakter obiektów przewidywanych do <u>ocieplnienia</u>	- utrudnienia proceduralne związane z ochroną konserwatorską - utrudnienia <u>techniczno-technologiczne</u> , związane z koniecznością zachowania pierwotnego stanu <u>architektonicznego</u> budynków – wzrost kosztów	- usprawnienie/zoptymalizowanie metod współpracy poszczególnych podmiotów wdrażających POP z miejskim konserwatorem zabytków - dofinansowanie inwestycji w ramach programu ochrony zabytków
2	Zróżnicowany stan prawny obiektów przeznaczonych do modernizacji	W obszarze przeznaczonym do <u>ocieplnienia</u> występują budynki będące własnością prywatną oraz należące do <u>PGMu</u> . Pełna swoboda decydowania o zakresie i sposobie modernizacji pozostaje jednak tylko w odniesieniu do zasobów <u>PGMu</u> . Brak woli współuczestniczenia w kosztach przyłączenia do innego sposobu ogrzewania przez właścicieli budynków prywatnych	- dofinansowanie działań związanych ze zmianą sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło budynków wielorodzinnych będących własnością prywatną w ramach wdrażania POP
3	Zły stan techniczny budynków	- brak warunków do zmiany sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło	- konieczność przeprowadzenia uprzedniej rewitalizacji, jako przedsięwzięcia warunkującego uzasadnioną zmianę sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło.
4	Wprowadzenie paliwa bezdymnego – brykiety	Konieczność zmiany wieloletnich przyzwyczajeń wśród mieszkańców oraz brak dostatecznej wiedzy na temat atutów "nowego" paliwa i doświadczeń w jego stosowaniu. Brak akceptacji dla nowego paliwa pomimo przesłanek <u>ekonomiczno-ekologicznych</u>	- konieczność zorganizowania kampanii uświadamiającej o konieczności oraz opłacalności stosowania zamiennego paliwa - stworzenie dogodnej organizacji dla dystrybucji brykietów - zagwarantowanie ceny paliwa bezdymnego, na poziomie konkurencyjnym w stosunku do paliwa obecnie stosowanego (na poziomie niższym o co najmniej 25%)
5	Niski poziom zamożności społeczeństwa zamieszkałego na analizowanym obszarze	- brak możliwości współfinansowania realizacji zadań związanych ze zmianą sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło	- konieczność przeznaczenia dodatkowych środków finansowych na dotacje do zadań podejmowanych w analizowanym obszarze - przejście pełnego ciężaru finansowania realizacji zadań przez inwestora wdrażającego POP

Zadania związane z ograniczaniem negatywnego wpływu źródeł niskiej emisji c.d.

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
6	Dostępność i terminowość dostaw biomasy	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna ilość biomasy na rynku - znaczne rozdrobnienie obszarowe gospodarstw - brak zachowania terminowości dostaw w stosunku do potrzeb technologicznych elektrociepłowni - wysoka jakość gleb stanowić będzie element ograniczający przeznaczenie gruntów pod plantacje roślin energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - konieczność zorganizowania odpowiedniej liczby grup producenckich plantatorów biomasy (np. wierzby energetycznej) oraz podpisania wieloletnich umów kontraktacyjnych na dostawy. - zorganizowanie odpowiedniej logistyki dostaw
7	Niepełne rozpoznanie stanu uzbrojenia terenu oraz przeszkód o charakterze architektoniczno-archeologicznym występującym pod powierzchnią gruntu	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość występowania przeszkód utrudniających prowadzenie prac projektowych i wykonawczych 	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie lub/ oraz skompletowanie dokumentacji technicznej dotyczącej analizowanego obszaru - przeprowadzenie inwentaryzacji archeologicznej oraz architektonicznej na obszarze objętym planowanymi działaniami

Termomodernizacja budynków należących do PSM w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych, stropodachów oraz wymiany okien

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Zmiana kosztu realizacji zadania	Przedstawione w opracowaniu kosztu zostały oszacowane w cenach stałych, w związku z czym wraz z upływem czasu oraz zmieniającą się sytuacją gospodarczą ich wielkości mogą ulec zmianie.	-realizacja jak największej części zadań w najbliższym czasie. -wykorzystanie preferencyjnych źródeł finansowania,
2	Niedostatecznie rozpoznany lub zły stan budynków	Konieczność poniesienia dodatkowych nakładów na doprowadzenie budynków objętych termomodernizacją do odpowiedniego stanu,	-w celu uzyskania lepszej efektywności inwestycji, modernizację systemu ogrzewania realizować jednocześnie z modernizacją struktury budowlanej lub ograniczyć ją do poprawy efektywności wykorzystania ciepła.
3	Niska efektywność realizowanych działań	Niekorzystna relacja poziomu uzyskiwanych efektów obniżenia zapotrzebowania na ciepło w stosunku do poniesionych nakładów inwestycyjnych	-wykonanie audytu energetycznego w celu określenia i potwierdzenia zasadności realizacji poszczególnych inwestycji termomodernizacyjnych.
4	Niski poziom zamożności społeczeństwa zamieszkałego na analizowanym obszarze	Znikoma możliwość przenoszenia znacznych obciążeń finansowych wynikających z realizacji inwestycji bezpośrednio na mieszkańców	-konieczność dostosowania projektowanych działań oraz zakresu inwestycji także do możliwości poniesienia ich przez mieszkańców. -wykorzystanie w jak największym stopniu preferencyjnych źródeł finansowania

Modernizacja źródła emisji ZPP FIBRIS S.A. wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Ryzyko zmiany kosztu realizacji zadania	Koszt oszacowany został w cenach stałych, zatem wraz z odsuwaniem w czasie terminu realizacji zadania, koszt może ulec zmianie z uwagi na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej.	-wykorzystanie instrumentów ograniczających ryzyko w zakresie pozyskania i wykorzystania źródeł finansowania
2	Brak wymaganej zdolności kredytowej	Brak możliwości pokrycia tzw. „wkładu własnego” to poważne utrudnienie w skorzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania (w tym ze środków pomocowych UE).	-pozyskanie środków na realizację inwestycji z rynku finansowego np. w drodze emisji papierów wartościowych

Modernizacja Ciepłowni „Zasanie” wynikająca z potrzeby dotrzymania obowiązujących norm emisji pyłu

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Brak zgody Prezesa URE na zatwierdzenie taryfy po zrealizowaniu inwestycji	Prezes URE może nie zatwierdzić taryfy przewidującej zbyt duży wzrost stawek opłat dla odbiorców, będący skutkiem przeniesienia do taryfy kosztów modernizacji	-konieczność pozyskanie jak najtańszego źródła finansowania oraz rozłożenia spłaty powstałych zobowiązań na jak najdłuższy okres -wykorzystanie środków pomocowych z UE na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska
2	Brak środków na realizację inwestycji	Brak możliwości pokrycia tzw. „wkładu własnego” to poważne utrudnienie w skorzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania (w tym ze środków pomocowych UE).	-konieczność zaangażowania finansowego ze strony właściciela (gminy),
3	Brak wymaganej zdolności kredytowej	j/w	-udzielenie przez właściciela gwarancji spłaty kredytu -pozyskanie środków na realizację inwestycji z rynku finansowego np. w drodze emisji papierów wartościowych
4	Zmienność cen urządzeń i usług oraz sytuacji społeczno-gospodarczej	Stan światowej koniunktury oraz zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza może doprowadzić do wzrostu kosztów realizacji projektowanej modernizacji ponad oszacowany poziom	-należy zabezpieczyć się przed negatywnym wpływem tych czynników, poprzez odpowiednie zapisy w kontraktach inwestorskich oraz zastosowanie instrumentów zabezpieczających np. przed zmianą stóp procentowych czy kursów walutowych przy wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Modernizacja taboru MZK (wymiana 30 autobusów)

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Ograniczony zasób środków finansowych na realizację zadania	Wysokie ceny nowych autobusów, spełniających wymagane normy zawartości zanieczyszczeń w spalinach Ograniczona możliwość przenoszenia ciężaru inwestycji w ceny biletów dla pasażerów	- zakup używanych autobusów, których stan techniczny jest znacznie lepszy od obecnie użytkowanych (w szczególności pozwala przystosować je do zasilania gazem ziemnym - stopniowe zastępowanie pojazdów o najgorszym stanie technicznym oraz dostosowywanie pozostałych do paliwa gazowego - dofinansowanie do zakupu nowoczesnych autobusów z WFOŚiGW, budżetu gminy lub innych funduszy
2	Brak wymaganej zdolności kredytowej	Brak możliwości pokrycia tzw. „wkładu własnego” to poważne utrudnienie w skorzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania (w tym ze środków pomocowych UE).	- udzielenie przez właściciela (miasto) gwarancji spłaty kredytu - pozyskanie środków na realizację inwestycji z rynku finansowego np. w drodze emisji papierów wartościowych - wykorzystanie leasingu jako instrumentu sfinansowania zakupu autobusów.
3	Wyższa awaryjność oraz koszt napraw w przypadku zakupu pojazdów używanych	Niebezpieczeństwo, iż używane autobusy może cechować wyższa niż w przypadku nowych awaryjność, a z uwagi na brak gwarancji, koszt ich napraw oraz obsługi może być dużo większy.	- należy szczególną uwagę zwrócić na walory eksploatacyjne kupowanych autobusów oraz przeanalizować opłacalność nabycia nowych w stosunku do używanych.

Budowa obwodnicy Przemysła

Lp.	Czynnik ryzyka	Charakterystyka oraz sposób oddziaływania czynnika	Możliwości ograniczenia wpływu czynnika oraz konieczne działania
1	Własność gruntów	Niejednorodna struktura własności gruntów znajdujących się na trasie planowanego przebiegu obwodnicy, utrudniać i/lub opóźniać może przystąpienie do realizacji, doprowadzając do wzrostu kosztów oraz innych niekorzystnych zdarzeń.	-przeprowadzenie analizy struktury własnościowej gruntów i obiektów kolidujących z planowanym przebiegiem obwodnicy wraz z możliwością ich pozyskania -przeanalizowanie możliwości odkupu lub wywłaszczenia
2	Protesty ze strony organizacji ekologicznych oraz mieszkańców związane z oddziaływaniem inwestycji na środowisko i otoczenie	Obawy o negatywne oddziaływanie na środowisko oraz komfort życia okolicznych mieszkańców projektowanej obwodnicy, może spowodować odsunięcie w czasie terminu rozpoczęcia i realizacji prac, pociągając za sobą szereg innych negatywnych konsekwencji, w tym wzrost kosztów.	-uwzględnienie w projekcie nakładów inwestycyjnych na zabezpieczenie komfortu życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnemu oddziaływaniu na środowisko, poprzez stworzenie odpowiedniej infrastruktury technicznej (np. ekrany dźwiękochłonne)
3	Bardzo duży koszt realizacji inwestycji	Oszacowany poziom kosztów budowy obwodnicy oraz brak możliwości finansowania inwestycji z budżetu miasta stwarza konieczność ubiegania się o środki zewnętrzne (pomocowe środki UE, z budżetu Państwa, lub innych źródeł)	-konieczność opracowania szeregu wymaganych dokumentów oraz uzyskanie różnych pozwoleń, należy zatem z odpowiednim wyprzedzeniem rozpocząć starania o pozyskanie finansowania zewnętrznego.
4	Niepełne rozpoznanie stanu uzbrojenia terenu oraz przeszkód o charakterze architektoniczno-archeologicznym występującym pod powierzchnią gruntu oraz geologicznym	-możliwość występowania przeszkód utrudniających prowadzenie prac projektowych i wykonawczych, co może wpłynąć na opóźnienia w realizacji inwestycji oraz wywoływać inne negatywne skutki z tym związane	-opracowanie lub/oraz skompletowanie dokumentacji technicznej dotyczącej analizowanego obszaru - przeprowadzenie inwentaryzacji archeologicznej oraz architektonicznej na obszarze objętym planowanymi działaniami